

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт

1. Осы сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» 2015 жылғы 18 қарашадағы Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабына, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі бекіткен сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды әзірлеу жөніндегі әдістемелік ұсынымдарға сәйкес әзірленді және консультативтік сипаттағы болып табылады.
2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты әзірлеуші болып табылады
3. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт қоғамдық қатынастардың жекелеген саласы үшін сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған ұсынымдар жүйесін құруға бағытталған.
4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты әзірлеудің міндеттері:
 - 1) қоғамдық қатынастардың жекелеген саласында жұмыс істейтін адамдар арасында сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрақты мінез-құлықты қалыптастыру;
 - 2) сыбайлас жемқорлықты уақтылы анықтау және олардың жағымсыз салдарларының алдын алу.
5. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың қағидаттары:
 - 1) заңдылық;
 - 2) ашықтық;
 - 3) этика;
 - 4) жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін құрметтеу және оларды сыбайлас жемқорлықтан қорғау;
 - 5) мүдделер қақтығысын болдырмау.
6. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт қоғамдық қатынастардың жекелеген саласында жұмыс істейтін адамдарға сыбайлас жемқорлыққа қарсы мінез-құлықты сақтауға және сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған ұсынымдарды айқындайды.
7. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт мыналардағы сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алу тұрғысынан қызметтік міндеттерді орындау бойынша тікелей әрекеттерге негізделеді:
 - 1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартта көзделген салада жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыру;
 - 2) өз құзыреті шегінде басқарушылық және өзге де шешімдерді дайындау және қабылдау;
 - 3) Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің жобаларын дайындау;
 - 4) өмірдің тиісті саласының ерекшеліктеріне байланысты басқа да әлеуметтік маңызы бар қатынастар.

Қоғамдық қатынастардың жекелеген саласында жұмыс істейтін адамдардың мінез-құлқының (әрекеттерінің) стандарттары (ұсынымдары)

8. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартпен қамтылған салада жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыру кезінде:
- 1) Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарын, Қазақстан Республикасы Президентінің, Үкіметінің актілерін, өзге де нормативтік құқықтық актілерді басшылыққа алады;
 - 2) Қазақстан халқының бірлігін және елдегі ұлтаралық келісімді нығайтуға ықпал етуге, мемлекеттік және басқа тілдерді, Қазақстан халқының дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын құрметтеуге;
 - 3) адал, әділ, қарапайым болуға, жеке тұлғалармен, заңды тұлғалардың өкілдерімен және әріптестермен қарым-қатынаста жалпы қабылданған моральдық-этикалық нормаларды сақтауға, сыпайылық пен дұрыстық танытуға;

- 4) жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қозғайтын шешімдер қабылдаудың ашықтығын қамтамасыз етуге;
- 5) өз іс-әрекетімен және мінез-құлқымен қоғам тарапынан сын тудырмауға, сын үшін қудалауға жол бермеуге, сындарлы сынды кемшіліктерді жою және қызметін жақсарту үшін пайдалануға;
- 6) өзінің қызмет бабын мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, мемлекеттік қызметшілердің және өзге де адамдардың қызметіне жеке басының мәселелерін шешу кезінде ықпал ету үшін пайдаланбауға;
- 7) шындыққа сәйкес келмейтін ақпаратты таратпауға;
- 8) заңмен тәртіптік, әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілік көзделген теріс қылықтарды және өзге де құқық бұзушылықтарды жасауға жол бермеуге;
- 9) мемлекеттік органда еңбек заңнамасының және мемлекеттік қызмет туралы заңнаманың орындалуын, режим мен еңбек жағдайларының, сондай-ақ мемлекеттік қызметте болуға байланысты шектеулердің сақталуын қамтамасыз етеді.
9. Мемлекеттік қызмет көрсету және өзге де лицензиялау функцияларын көрсету кезінде:
 - 1) мемлекеттік қызмет көрсету сапасын арттыру жөнінде тұрақты негізде шаралар қабылдауға;
 - 2) көрсетілетін қызметті алушыларға қолжетімді нысанда мемлекеттік қызмет көрсету тәртібі туралы толық және анық ақпаратты ұсынуға;
 - 3) көзделмеген құжаттарды талап етуге жол бермеуге, сондай-ақ мемлекеттік қызметтер көрсету және лицензиялаудың өзге де функцияларын көрсету кезінде сөзбұйдасыздықтың (бюрократиялық) барлық түрлеріне жол бермеуге;
 - 4) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауға итермелеу болған жағдайда басшылыққа хабарлауға;
 - 5) мемлекеттік қызметтер көрсету процесін ұдайы жетілдіруді, мемлекеттік қызметтер көрсетуде үнемділікті және тиімділікті қамтамасыз етеді
10. Тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуға байланысты мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде:
 - 1) мемлекеттік сатып алу үшін пайдаланылатын қаражатты оңтайлы және тиімді жұмсауға;
 - 2) Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, әлеуетті өнім берушілерге мемлекеттік сатып алу рәсіміне қатысу үшін тең мүмкіндіктер беруге;
 - 3) мемлекеттік сатып алу процесінің ашықтығы мен айқындылығын қамтамасыз етуге;
 - 4) сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға;
 - 5) атқарушылық құжаттар бойынша орындалмаған міндеттемелері бар және борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізілген әлеуетті өнім беруші және (немесе) өзі тартқан қосалқы мердігер (бірлесіп орындаушы) ретінде қатысуға жол бермеуге құқылы.
11. Өз құзыреті шегінде басқарушылық және басқа да шешімдерді дайындау және қабылдау кезінде:
 - 1) тікелей немесе тікелей басшыға мүдделер қақтығысының, қызметтік міндеттерін орындаудағы жеке мүдденің, сыбайлас жемқорлық мінез-құлыққа бейімділігінің және сыйлық алудың туындауы туралы хабарлауға;
 - 2) өзінің қызмет бабын мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, мемлекеттік қызметшілердің және өзге де адамдардың қызметіне жеке басының мәселелерін шешу кезінде ықпал ету үшін пайдаланбауға;
 - 3) қызметтік өкілеттіктерді пайдалана отырып, қызметтестеріне, басшыларға және басқа да лауазымды адамдарға сыйлық бермеуге және мүліктік игілікті, жеңілдіктер немесе артықшылықтарды алу үшін бейресми қызмет көрсетпеуге;
 - 4) сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды ашуда белсенді болуға;
 - 5) басшылыққа өздеріне белгілі болған сыбайлас жемқорлық фактілері туралы, сондай-ақ материалдарды жедел қарау немесе қағазбастылық үшін қандай да бір пайда алуға итермелеу туралы хабарлауға;
 - 6) орындауға алынған өкімнің заңдылығына күмән тудыратыны туралы тікелей басшыға жазбаша хабарлауға;

- 7) егер тікелей басшының өзі мүдделер қақтығысына қатысты болса, жоғары тұрған басшылыққа хабарласыңыз;
 - 8) кіріс алумен байланысты кәсіпкерлік және өзге де қызметті жүзеге асыруда кез келген адамға көмектесуден аулақ болуға.
12. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындау кезінде?
 - 1) жұртшылық пен бұқаралық ақпарат құралдарының нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге және талқылауға міндетті қатысуын қамтамасыз етуге;
 - 2) ұйымның құрылымдық бөлімшелерінің нормативтік-құқықтық актілердің мониторингін үйлестіруді және тұрақты негізде тиісті есептерді дайындауды қамтамасыз етуге;
 - 3) әзірленген нормативтік құқықтық актілердің жобалары мүдделі мемлекеттік органдарға келісуге жіберілгенге дейін ашық нормативтік құқықтық актілердің интернет-порталында көпшілік талқылауы үшін орналастырылуға тиіс;
 - 4) нормативтік құқықтық актілерде сыбайлас жемқорлық факторларын немесе олардың белгілерін қамтитын нормаларды қолданбауға құқылы.
 13. Қызметкерлерді/жұмысшыларды іріктеу және орналастыру бойынша кадр жұмысын ұйымдастыру кезінде:
 - 1) тағайындаулар бойынша материалдарды қараудың белгіленген мерзімдерін сақтауға;
 - 2) ұйымға қызметке/жұмысқа жүгінген кезде лауазымды адамдарға жүктелетін негізгі міндеттерді, тыйым салулар мен шектеулерді түсіндіруге;
 - 3) кадрларды іріктеу кезінде Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтауға;
 - 4) мемлекеттік қызметшілердің дербес деректері туралы мәліметтерді негізсіз беруге жол бермеуге;
 - 5) қызметке/жұмысқа кандидаттардан еңбек шартын жасасуға қатысы жоқ құжаттарды талап етпеуге;
 - 6) қызметкерлерге қатысты қызметтік тексерулерді объективті және жан-жақты жүргізуге міндетті.
 14. Өмір сүру саласының ерекшеліктеріне байланысты туындайтын басқа да қатынастарда:
 - 1) бағынысты лауазымды адамдардың міндеттері мен лауазымдық өкілеттіктерінің көлемін нақты және нақты белгілеуге;
 - 2) бағынысты лауазымды тұлғалар арасында жұмыс жүктемесінің біркелкі бөлінбеуіне жол бермеу;
 - 3) өз қызметінің нәтижелерін бағалау кезінде, сондай-ақ көтермелеу мен жазалау шараларын қолдану кезінде әділдік пен объективтілік көрсетуге;
 - 4) қарамағындағы қызметкерлерге қатысты негізсіз айыптауларға, дөрекілікке, адамдық қадір-қасиетті қорлауға, әдепсіздікке немесе жөнсіз әрекеттерге жол бермеуге;
 - 5) орындау анық мүмкін емес немесе олардың қызметтік міндеттерінің шегінен шығатын, сондай-ақ заңға қайшы келетін бұйрықтарды бермеуге;
 - 6) қызметтік емес сипаттағы мәселелерді шешу кезінде бағыныштылардың қызметіне ықпал ету үшін қызметтік жағдайын пайдаланбауға;
 - 7) қарамағындағыларды сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға мәжбүрлеуге;
 - 8) қызметтік міндеттерін атқару кезінде әріптестер арасында туындайтын мүдделер қақтығысын шешу бойынша кешенді шараларды уақтылы қабылдауға;
 - 9) мүліктің сақталуын қамтамасыз етуге, мүлікті, оның ішінде көлік құралдарын қызметтік мақсаттарда ұтымды және тиімді пайдалануға

